

vzete v misel in pohvaljene velike zasluge naših verlih gg. duhovnov za slovenščino in za omiko slovenskega ljudstva. Da je to blago prizadevanje njihovo kakor sveti veri in pravemu človekoljubu primerno, tako tudi visoki vladi povoljno, učé nas tudi sledeče besede, ki jih je gospod minister grof Thun izgovoril pred pomnoženim državnim svetovavstvom dné 24. sept., vzevši na misel take dežele, v katerih je več narodov raznega števila in izobraženja pomešanih. „Tudi kar se tiče šolstva — je rekel — prihaja na dan, da v nekterih neugodnih okoliščinah ljudstvu, pervemu po številu duš, pa zanemarjenemu v omiki manjka vodnikov, ki bi ga zagovarjali, zlasti ondi, kjer so reči tako nanesele, da se tudi višja duhovščina (in vendar bi ravno duhovščina imela poganjati se za dušne zadeve, za omiko ljudi!) prištevava drugemu narodu in ne tistemu, kterege je po večjem ljudstvo samo, in ta neprilika in težava biva toliko huja, kadar se tudi nižja duhovščina v takem nenarodnem duhu vzreja. Po tem takem se utegne primeriti, kar mora vsacega občutnega človeka živo v serce zažeti. Ne davno sem zvedil iz pisma nekega prevrednega gosp. škofa iz Istre,*) kjer je enako razmerje med laškim in slovenskim jezikom, da ni še kaj dolgo, ko je ondašnjemu slovenskemu ljudstvu v spovednici pri domačem dušnem pastirju bilo treba tolmača! In vendar ni ga bilo, da bi se bil pritožil zoper to grozno napako, ker tisti, ki zdihujejo pod enako krivico, nimajo zagovornika ali besednika, ki bi se za-nje potegnil, in ker je k temu potreba tudi serčnosti in nekake politične spretnosti, kakoršne dušno zanemarjena množica ne more doseči.“

Iz Banata 5. oktobra. * Banat je prava žitnica za naše cesarstvo; največ se pa prideluje tu pšenice, kar je tudi vam Kranjcem dobro znano. Letos se je je pridelalo veliko; lahko rečemo, da tretjino več memo lani; oral (joh) je dajal po 16 vagánov ali 32 mernikov, al lepa pa ni posebno; v dobrih letih vaga vagán 88 do 89 funtov, letos je je po 85 funtov malo, navadna je po 82 do 83 funtov. Naj vam še to povem, da ogerska dežela bo letos čez to, kar sama pšenice potrebuje, je še okoli 5 milijonov vagánov na prodaj dala. Kaj ne, da je to lep kup!

Iz Volovske 6. okt. J. K. — Ker so v poslednjem listu priobčile „Novice“ blagodarnost cesarice Marije Ane, žene presvitlega cesarja Ferdinanda, naj še jez za pero primem in povem, da ta milostljiva gospá je tudi nam do brotnica bila. Farni naši cerkvi, kamor je pobožna cesarica dvakrat prišla, ko je letos v Abazii stanovala, je darovala za orgle, ki jih cerkev še nima, 800 gold. Bogu na čast in blagi cesarici v spomin bojo pele, ako bi nam jih ljubljanski mojster Dev tako dobro naredil kakor jih je Ipavcom po pismu v „Novicah“. Tudi podružnico v Št. Jakobu v Abazii je doletelo 200 gold. Razun teh darov je podarila mnogo darov, in tudi ribčem, ki so celo noč lovili, pa malo ali nič vjeli, je blaga roka cesarična njih trud zlahkotila. Živila!

Iz Karlovca 4. okt. L. M. K. — Naj Vam danes najprej potožim, da „Novic“, katerih vselej željno pričakujemo, ne dobivamo po redu, kakor izhajajo, ampak večidel še le čez 14 dni pozneje; tako nam dohajajo novice iz Krajskega in družih slovenskih krajev še le kot „pogreta rihta“, ki nimajo več zanimivosti. Al zahajajo „Novice“ v Karlovce (Karlovitz) v vojaško granico, ali kaj? — tega ne zapopademo. Saj je napis vendar razločen, da v „Karlovcu“ (Karlstadt) ni v „Karlovcah“ (Karlovitz). Prosimo slavne pošte to napako odverniti. — Letina se nam je dobro obnesla, samo da vina ni toliko kot druge leta. — Od državnega svetovavca gosp. grofa A. Auersperg-a nam je posebno to dobro dopadlo, da je on se pošteno po-

tegnil za poštene ces. uradnike in ni vseh v enem košu na gnoj vergel kakor nekteri drugi gospodje, kateri so tako silno grajali uradnike, kakor da bi ne bilo nobene poštene duše med njimi!*)

Iz Teržiča na Gorenskem 5. okt. J. T. — Danes ob osmih je véliki zvon šolsko mladež slovesno v cerkev povabil, da bi onega nebeškega prijatla, ki je na zemlji male k sebi klical, posebno za pomoč in podporo prosili. Z ukom bomo še le prihodnji pondeljek začeli. — Sadja, hvala Bogu, je pri nas, da bi se veselja le smejal. Orehov na kupe, tepek in družega sadja toliko, da ljudje ne vedó, kam ž njim. Večina tepek se tukaj v mošt (hrušovec) oberne, kterege Gorenci radi pijejo. Ali bi se ta mošt tudi belim Kranjcem pristajal, ne vem. Vendar toliko jim svetujem, naj ne poskusijo, temveč raji tepke sušijo, kerhlje pozimi kuhajo, in o pomanjkanji vina — hruškovo vodo pijejo. Bog!

Iz Ljubljane. Kakor se kaže, bo vendar resnica s tistimi deli, katerih namen je, osušiti ljubljansko močvirje ali kakor mu tukaj pravimo „mah“. Ker zraven državne kase, kakor je v „Novicah“ že povedano bilo, morajo tudi posestniki močvirja pripomoči k tej napravi, je razpis ljubljanskega magistrata in kantonske gosposke okolice ljubljanske in verhuške že mesca avgusta napovedal vsakemu gospodarju, ki ima kaj zemlje na „mahu“, da za vsak oral (joh) ima plačati po 2 gold. in 15 kr.; to plačilo pa je razparteno na 10 let — če gospodar more, naj pa odrajta še pred; za letos je mogel vsak posestnik svoj delež kmali po oklicu tega plačila, vsako prihodnje leto pa ga mora v prvih kvatrih pri svoji davkarski gosposki plačati. — Za gotovo se pripoveduje, da c. kr. vojaška računarija (Militär-Rechnungsbehörde) iz Verone, ki bo 1. novembra prestopila v civilno administracijo in šteje 125 uradnikov, pride v Ljubljano in bo svoje kancelije imela tam, kjer je sedaj naša c. k. deželna računarija bila. Gosp. dvorni svetovavec Gajč je bil te dni zavoljo tega tukaj; magistrat nima nobene posebne naloge za stanovanje teh gospodov skerbeti kakor le to, da jim bo kolikor moč na roko šel pri iskanji stanovališč. Po vsem tem se čedalje očitniše kaže, da vkljub vsem prizadevam nam c. kr. deželno poglavarstvo ne bo ostalo. — Te dni smo vidili tukaj veliko soldatov iz vjete papeževe in neapolitanske armade, ki so izpušeni od sardinske vlade ali od Garibaldita domú šli, odkodar so nedavnej prišli. — Slišali smo od neke nove olarije (pivarije), ki jo mislijo neki gospodje na akcije v Ljubljani napraviti, pa berž ko ne bo ta „idea“ kakor več drugih po — Ljubljanci splavala. — Naj povemo še eno, pa gotovo novico, namreč da je predvčeranjim neki gospod, sprehajaje se po gojzdu nad Šiško, cel venec lepih jagod nabral. Na roženkransko nedeljo rudeče jagode okoli Ljubljane so pač nenavadna prikazen.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — „Wiener Zeitg.“ naznanja cesarjevo pismo do serbskega patrijarha in vélikega škofa v Karlovcah gosp. Josipa Rajačića, po katerem je gerski nezedinjeni cerkvi v avstrijskem cesarstvu dovoljeno, da smejo njeni škofje zbor (sinodo) napraviti in se posvetovati o tem, česar spoznovavci te vere želijo in potrebujejo; dovoljen jim je tudi ilirski národni zbor; na Dunaji bivajočim Serbom te vere je pripušeno, svojo župnijo (faro) s cerkvijo in šolo napraviti, in obljubljeno jim je, da v ministerstvo bogočastja na Dunaji pride tudi gospod njih vere; nazadnje zagotavlja to pismo, da vlada ne bo terpela, da spoznovavci kakoršne koli druge vere bi skušali spoznovavce gersko-nezedinjene vere na svojo stran spreobračati po nepošteni poti.

*) Najberže veljá to pismo za slovenske pravice od slavnega Po-reškega škofa gosp. Dobrila-ta, ktero je, kakor smo slišali, gospod Reyer, teržaško-isterski svetovavec, v odboru edenindvajsetih v pričo gg. ministrov prebral. Pis.

*) Z novico o „gran.“ in enacimi preseljevanji ne smemo na dan. Vred.

— Ravno ta časnik pravi, da v rekrutbi, ki je za prihodnje leto že zdaj razpisana, se bo navadno število rekrutov, to je, 85.000 v vsem cesarstvu nabralo, — da ta rekrutba, ki se šteje že za prihodnje leto in se bo začela s fanti leta 1840 rojenimi, ne bo nobenega huje zadela kakor če bi bila še le drugo leto mesca sušca, in da ima še to dobro, da po tej rekrutbi v vojaščino vzeti fantje stopijo že konec mesca rožnika 1868 v reservo, namesti da bi stopili še le konec rožnika leta 1869, to je celo leto pozneje.

— Ravno ta časnik oklicuje, da je ministerstvo vse cesarske gosposke in kase opomnilo, da ne smejo razdvojenih ali sčetertenih bankovcev jemati.

— Sliši se, da c. kr. ministerstvo dнарstva misli nov kupren dнар po 5 soldov ali 5 novih krajcarjev kovati dati, ker povsod tožijo ljudje, da še nikoli kar menda cesarstvo stoji, ni bilo take zadrege s srebernim in še celó s kuprenim drobižem.

— 3. dan t. m. so začeli tukaj konje za vojaške potrebe (za konjike in vprego) kupovati.

— Ministerski ukaz od 7. avg. prepoveduje, da se urlavbarjem ne sme pravica za rokodelstva podeliti, rezervom pa se sme, vendar jih to ne oprosti vojaške dolžnosti.

— V našem cesarstvu je 28. jetnišnic, 17 jih za možke, 11 za ženstvo; za 16.000 jetnikov imajo prostora; zdaj se jih blizo 14.000 v njih pokori; 13 jetnišnic je v rokah svetnega oskerbnštva, 15 pa duhovnega. Prisiljenih delavnišnic je 16 v našem cesarstvu, 10 za možke, 6 za ženske; 8 jih je pod svetnim, 8 pa pri duhovnim oskerbnštvom; prostora je v vseh za 3000, sedaj jih je v njih okoli 2500.

Iz Tersta. Prepoved, da svetilniki kraj morja ponoči ne smejo razsvitljeni biti, je spet preklicana. Laške homatije so nam zbegale kupčijo tako, da je skor nič ni; vse je omamljeno.

Štajarsko. 25. dan p. m. ste dve ženski v okolici Nove gore (Neuberg) na neki senožeti nabrale podleska (Herbstzeitlose), češ, da si bote prav dobro solato napravile, ker niste vedile, da je podlesk hud strup. Ena je drugi dan vkljub vsi zdravniški pomoči po hudih bolečinah smert storila; drugo so oteli.

Česko. Iz Prage. Novemu českemu časniku „Čas“ se oponaša, da ga žlahtna gospôda podpera in da bo tedaj tudi on posebno le podpiral zadeve žlahtnikov; vrednik gosp. Krasa pa pravi, da je časnik namenjen blagru celega ljudstva. Ministerstvo nauka je ukazalo novo prestavo deržavljskih postavnih bukev. — Tudi pri nas so začeli za armado konje kupovati.

Galicija. Iz Lvova 4. okt. Kmetijska družba je želela napraviti po izgledu družih dežel kmetijske podružnice, pa ji ni bilo dovoljeno, ker se nek vlada boji, da bi družba se ne pečala z drugimi kakor kmetijskimi rečmi.

Ogersko. Iz Pešta. Za gotovo se pripoveduje, da bode ministerstvo začetek šol na tukajšnjem vseučilišču dovolilo v vseh Svetih, in če bi ne, bo pripušeno ogerskim študentom pozneje kam drugam iti brez zgube šolskega leta.

Laško. Boj, ki je bil 1. dan t. m. med Garibaldi in pa neapolitansko armado ob Voltturnu poleg Kapue, je bil tako hud, da je Gar. mogel hitro sardinsko armado na pomoč poklicati; pravijo, da so okoli 8000 mertvih in ranjenih na obeh stranéh šteli; neapolitanski kralj je bil ta dan sam vojskovodja; nazadnje so mogli Neapolitanci bežati v Kapuo. Ker je kralj sardinski s svojo armado zdaj že gotovo prestopil neapolitansko mejo, se ne bote ne Kapua ne Gaeta mogle dolgo več deržati. Sicer se je na Laškem zdaj veliko spremenilo. Kralj sardinski je pisal pred odhodom iz Turina Garibaldi-tu, naj odstopi od

svojega početja zoper Rim in Benetke, ker prederzno vihranje bi utegnulo celo Italijo pogubiti gledé na to, kar se v Varšavi pripravlja. Garibaldi je kralja ubogal in mu odgovoril: „Pridite, Veličanstvo! da Vam izročim obojno Sicilijo!“ Garibaldi — piše „Jour. de Deb.“ — je mehkega serca, in ko je vidil, kako ga po Cavour-ju podkurjeni časniki očitajo, se je kakor otrok zjokal. Govori se, da bo armado zapustil in se na samotni otok (Caprera) podal, kjer je pred bil. Veliko Garibaldovcev zapuša že zdaj armado, ker se kaže, da z Rimom in Benedkami ne bo nič. Vse pride tedaj zdaj v roke sardinske vlade, ki je s svojo armado posedla papeževe dežele razun Rima in Čivitevechie. Ali bojo sv. oče papež v Rimu ostali ali ne, še zmiraj ni gotovo; enkrat se sliši to, enkrat uno. 28. dan p. m. so poklicali kardinale v zbor in v dolgem govoru tožili zoper brezbožno početje sardinske vlade in njenih pomočnikov, nazadnje pa so opominovali v Boga zaupati. Nesrečni papežev general Lamoricieri se je domú v Normandijo podal. Sliši se, da ni prazna govorica, da cesar Napoleon misli 50.000 vojakov v Savojo, nekteri celó pravijo, v Milan poslati. Čmu? nobeden ne vé.

Francozko. Iz Pariza. Za terdno se zdaj govori, da cesar Napoleon ne bo šel v Varšavo; ali sam noče, ali ga nočejo, je še diplomatska skrivnost.

Angleško. Žitna letina je povsod tako dobra, da že dolgo take ne pomnijo.

Rusosko. Iz Petrograda 4. okt. Včeraj je carica v Carskojem Selu povila sinčeka. Car bo 12. t. m. zapustil Petrograd in 13. prišel v Vilno. Zbor vladarjev v Varšavi potem takem ne bo odložen.

Serbija. O nastopu svojega vladarstva je knez Mihael Obrenović III. 14. dan p. m. (po st. št.) razglasil oklic, v katerem s krepko besedo nagovarja svoj mili narod, naj ga edino in domoljubno podpira v težavnem njegovem pôslu, — odpuša vsem, ki so se pred okrivili kakega političnega pregreška, in obeta sklicati kmali narodno skupščino. „Dokler bo knez Mihael vladar — pravi med drugim — naj vsak vé, da bo postava (zakon) najvišja volja v Serbii, kateri se vsak podvreči mora brez razločka.“

Turško. Iz Damaska 13. sept. Turškim tergovcom in vsi veliki turški gospôdi je ukazano, da nje sinovi morajo vojaki biti ali pa se odkupiti po 20.000 piastri.

 Današnjemu listu je priložena 10. pôla „Povestnice“.

Kursi na Dunaji

9. oktobra 1860

v novem denarji.

Deržavni zajemi ali posojila.	Druge obligacije z lotrijami.
5% obligacije od leta 1859	Kreditni lozi po g. 100 . g. 103.75
v novem dнар. po 100 g. g. 62.—	4 1/2% Teržaški lozi po 100 „ 108.—
5% nar. posojilo od l. 1854 „ 75.50	5% Donavsko-parabrod-
5% metalike . . . . . „ 65.—	ski po g. 100 . . . . . „ 93.—
4 1/2% „ . . . . . „ 56.50	Knez Esterhazy. po g. 40 „ 80.—
4% „ . . . . . „ 51.—	Knez Salmovi po g. 40 „ 36.—
3% „ . . . . . „ 37.50	Knez Palfyovi po g. 40 „ 34.—
2 1/2% „ . . . . . „ 33.—	Knez Claryovi po g. 40 „ 35.—
1% „ . . . . . „ 12.50	Knez St. Genoisovi po g. 40 „ 35.25
Obligacije zemlišn. odkupa.	Knez Windischgrätz. po g. 20 „ 22.50
(po 100 gold.)	Grof Waldsteinovi po g. 20 „ 24.75
5% doljno - avstrijsanske g. 88.—	Grof Keglevičevi po g. 10 „ 13.50
5% ogerske. . . . . „ 66.50	Budimski . . . po g. 40 „ 37.50
5% horvaške in slavonske „ 64.50	Denarji.
5% krajske, štajarske,	Cesarske krone . . . . g. 18.10
koroške, istrijsanske „ 88.—	Cesarski cekini . . . . „ 6.34
Deržavni zajemi z lotrijami	Napoleondori (20 frankov) „ 10.54
Zajem od leta 1860 . . . . „ 89.—	Souvraindori . . . . . „ 18.30
„ „ 1860 petink. „ 89.25	Ruski imperiali . . . . „ 10.85
„ „ 1839 . . . . . „ 123.—	Pruski Fridrikdori . . . . „ 11.25
„ „ 1839 petink. „ 121.—	Angleški souvaindori „ 13.25
4% narodni od leta 1854 „ 87.50	Louisdori (nemški) . . . . „ 10.80
Dohodkine oblig. iz Komo „ 15.25	Srebro (ažijo) . . . . . „ 31.90